

فاطمه (س)؛ انسان کامل

آنچه در معارف دینی ما درباره هدف خلقت و آفرینش بیان شده، این است که انسان با عبادت و بندگی خداوند بتواند مراتب کمال و انسانیت را طی کند و در این فرصت دنیا این گونه رشد یابد و کامل شود.

عبودیت بر دو نوع ارادی و استعبدی (اضطرابی) است. منظور از عبودیت استعبدی، همان بندگی به زور و اجبار است که در مقابل آن عبودیت ارادی قرار دارد. در مورد انسان که داشتن اختیار از خصوصیات اوست، نوع اول متصور است؛ یعنی عبودیت ارادی انسان بر حسب دلدادگی به یک حقیقت الهی که پس از آن می شود.

پس عبودیت ارادی، عبودیت انسان در مقابل خداوند متعال است. وقتی بنا شد که بنده با تمام وجود وابسته به خداوند متعال شود، او در این موقعیت در حال عبادت ارادی است.

باید توجه کرد که فلسفه آفرینش انسان بر روی زمین، رسیدن به نقطه خداگونگی و خلیفه‌ا... بودن است، فلذا در عبودیت استعبدی، بنده به مولای خود منتفع و سود می رساند، در حالی که عبودیت ارادی انسان، هیچ منتفع و سودی برای پروردگار ندارد.

اوج کمال انسان رسیدن به خداگونگی است که باید با اراده و انتخاب خود در این مسیر حرکت کند و به این نقطه برسد. خداوند متعال نیز تمامی امکانات، دستورات و برنامه رسیدن به این منزلت را برای او فراهم کرده است.

اگر انسان دستورات خداوند را اطاعت کرد و مسیری که خداوند برای او قرار داده است را دقیقاً طی کرد، به مقام خلیفه... در زمین می رسد، لذا خداوند در حدیثی قدسی می فرماید:

«عبدی أطيعني أجعلك منلي، أنا حج لا موت أجعلك حيا لا تموت، أنا غني لا أفقر أجعلك غنيا لا تفقر، أنا أقول للشيء كن فيكون و أنت تقول للشيء كن فيكون»

بنده من! مرا اطاعت کن تا تو را مثل خود سازم. من زنده ای هستم که نمی میرم، تو را هم زنده ای قرار دهم که نمیری. من درایی هستم که فقیر نمی شوم، تو را هم چنان سازم که فقیر نگردی. من هرچه را اراده کنم، می شود، تو را هم چنان قرار دهم که هر چه بشود.

اگر انسان در اطاعت خداوند که عین عبودیت و بندگی اوست، کمال پیدا کرد، هدف آفرینش الهی درباره او محقق شده است، نمونه انسان کامل، حضرت فاطمه (س) هستند که پیامبر اکرم (ص) درباره ایشان می فرماید: «دخترم فاطمه کسی بود که وقتی در محراب عبادت می ایستاد، برای فرشتگان و اهل آسمان نورانی داشت که ستارگان برای اهل زمین نورانیت دارند».

پیامبر اکرم (ص) در ادامه می فرماید: «خداوند به ملائکه خود می فرماید ای فرشتگان! به بنده من فاطمه نگاه کنید که بانوی تمام کنیزان من زهر است. در مقابل من پروردگار چنان خضوع دارد که بند از بند او در مقابل من می لرزد و دل به عبادت من سپرده است».

اما باید توجه کرد که عبودیت خداوند، امری قلبی است نه آن عمل ظاهری که من و شما انجام می دهیم. آنچه مهم است، دلدادگی و جذب عظمت حق در دل انسان است که پیامبر اکرم (ص) این شکل از عبودیت را برای صدیقه اطهر (س) ذکر می کنند. نکته آخر این است که در مسیر این عبادت و عبودیت، باید سعی کنیم تا جایی که می توانیم، به اهل بیت (ع) و حضرت فاطمه زهرا (س) شباهت پیدا کنیم که همین شباهت، ان شاء... زمینه شفاعت ایشان در قیامت از ما خواهد شد.

بزرگفته از خطبه های نماز جمعه مشهد تنظیم: حجت الاسلام والمسلمین حسین ابراهیمی

یادداشت

وقتی شیطان با «واجب»

ما را از عمل به «واجب» باز می دارد!

کینه دارد از ما، شیطان را می گویم. کینه دارد از آدم و هرکه از نسل اوست. کم اتفاقی هم نیست اینکه از آستان حضرت رحیم، جل و علا. یک نهب بشنود، «قال فأخْرَجَ مِنْهَا فَأَبْرَأَ رَجِيمًا، [خدا] گفت: پس از این جایگاه بیرون شو که قطعاً تو را نده شده ای»^(۱). بزرگ است عقده ای که در دل او نشسته است با نقطه ای که او را «رجیم» کرده است. معلوم است که با ما بر سر ناسازگاری است، لذا قسم خورده است راه را بر او ببندد تا یا به بیراهه بگذارد. قسم خورده است که انسان را گمراه کند. قرآن به این گزاره خبری تصریح می فرماید: «قَالَ فَبِعَرْوَتِكَ لَأَغْوِيَنَّكُمْ أَجْمَعِينَ، به عزت و جلال تو قسم که خلق را تمام گمراه خواهم کرد»^(۲). برای تحقق این قسم هم همه توان خود را می گذارد، از همه ظرفیت ها استفاده می کند تا به ظریف ترین شکل ممکن، ما را به بیراهه بکشاند. آن قدر غبار برمی افروزد که دیدن اگر هم ناممکن نشود، به خطا گرفتار آید.

تأمل در کردار او می گوید فقط ما را به سنگ چرم نمی زند. خونی که از جای زخم برخیزد، آدمی را هوشیار می کند. آدمی را به فحشای آشکار هم شکار نمی کند که باز لحظه ای تأمل، می تواند آب ببیند به نقشه ای که کشیده است. تنها به شهوت نمی گیرد که با شهوت بدافند کنیم. اگر این ها بود، می شد یک جوری از جلوش درآمد اما چنان که آیتا... جوادی املی می گوید: «مکاید شیطان گوناگون است»، شیطان گاهی انسان را به وسیله گناه از خدا دور می کند؛ «این به نظر ساده ترین شکل ماجراست».

همه هم می دانیم گناه، انسان را از خدا دور می کند. می دانیم راه نزدیکی به خدا، این است که از انواع گناهان، دست و در مرحله بالاتر دل بشوییم. حتی قسمت دومی هم که آیتا... می گوید، پیش بینی پذیر و با مقداری سختی، قابل پیشگیری است، «گاهی به وسیله مکره، انسان را از مسیر بازمی دارد»، خوب، انسان می تواند با مراقبت و هوشیاری افزون تر، خود را از مرداب شیطان برهاند اما کار وقتی سخت می شود که به گفته آیتا... «گاهی با عمل مستحبی [انسان را] از اعمال واجب غافل می کند». آدمی که زبان به مستحب، گوید و دل به استحباب روشن دارد، یک دفعه چشم باز می کند و می بیند که در انبیا چیز کرامندی ندارد. طلا داده و نقره، ستانده است.

لطیف ترین تمثیل در این باره شاید همان اشتغال به ذکر باشد در زمانه ای که علم آموزی، نیاز جامعه است، همان که می خوانیم پیامبر اکرم (ص) وارد مسجد شدند. جمعی را به دعا دیدند و گروهی را به درس و علم، فرمودند: هر دو مجلس، فرجای نیک دارند، در یکی خدا را می خوانند و در دیگری می آموزند و مطالب را به نادانان یاد می دهند. این مجلس (آموزشگران و دین آموزان) برترند، من برای تعلیم فرستاده شده ام، سپس در کنار آنان نشست. اما از این هم سخت تر وجود دارد؛ آنجا که به قول استاد، «گاهی شیطان با عمل واجب، از اعمال واجب باز می دارد».

مشغول نماز می شوی اما حواست نیست که نجات انسان گرفتار آتش، مقدم است. به اعمال فردی اهتمام می کنی. واجبات شخصی را برپا می داری اما غافلی که نقش اجتماعی ات مهم تر است. اگر انجام تکالیف فردی واجب است، نقش آفرینی اجتماعی، اینجا واجب است، یعنی مقدم است به انجام. باز بهترین مثال این را در دفاع مقدس تجربه کردیم و امروز هم پیش روی ماست؛ دفاع از وطن، واجب است در برابر واجب عبادت و علم آموزی، باری، ایلیس به راندنمان از بهشت، قانع نیست. می خواهد ما را به جهنم بکشاند. پس همه توش و توانش را می گذارد تا هر کسی را به طریقی از خداوند متعال دور و گرفتار غفلت کند، حتی با انجام واجب.

باید به خدا پناه برد. همیشه حتی وقت قرآن خواندن، چه خود خداوند فرموده است: «فَإِذَا قُرَأَتِ الْقُرْآنُ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ، پس چون قرآن می خوانی، از شیطان مطلق به خدا پناه بر»^(۳) که اینجا هم دست بر نمی دارد. جای استعاذه همین جاست. مراقب باشیم ما را به خطای ادراکی مواجه نکند.

پی نوشت: ۱- سوره حجر/ آیه ۳۴ ۲- سوره ص/ آیه ۸۲ ۳- سوره نحل/ آیه ۹۸

شهرانه ۱۳۹۳ خرداد ۱۴ خرداد ۱۳۹۳ شماره ۳۳۳

۱۴ SHAHARANE NEWS

حمیده ذاکری هر امکانی که برای بشر فراهم می شود، با خودش فرهنگ و عرف رفتاری ای را به دنبال می آورد که می تواند شامل گوه های درست یا غلطی باشد. در سال های گذشته با شیوع بیماری کرونا و انزوا و فاصله گرفتن افراد اجتماع از یکدیگر، رسانه های مجازی با استقبال زیادی روبه رو شدند اما مثل هر امکانات دیگری، فرهنگ درست استفاده از آن امکان نیز باید برای ما مهیام باشد و اینکه فضای مجازی ویژه دوره سنی معین یا گروه های مشخصی نیست.

در حال حاضر می بینیم که فضای مجازی افراد مختلفی را با وجود اختلاف سنی و فاصله مکانی و نسلی گرد هم آورده و امکان ارتباط بین آن ها را فراهم کرده است. امکانی که به کارگیری آن، باعث بروز مشکلاتی مانند رعایت نکردن حریم خصوصی افراد، سوء استفاده از اطلاعات، شایعه پراکنی و... شده است. فضای مجازی نیز مانند فضای حقیقی، تابع قوانین و محدودیت هایی است و ما پیش از به کارگیری آن، لازم است که آدایش را بیاموزیم. آن گاه می توانیم خود را از فضای مسموم شایعه پراکنی حفظ کنیم و ناخواسته به آن دامن نزنیم. در ادامه با توجه به آیات و روایات، نکاتی را درباره جلوگیری از شایعه پراکنی و نشر اخبار نادرست در فضای مجازی، با هم مرور می کنیم.

خود واقعی تان باشید!

یکی از معضلات ارتباطات در فضای مجازی، اکانت های جعلی است که به نام افراد مشهور ساخته می شوند. بسیاری از ما با هویتی ساختگی در شبکه های مجازی حضور داریم و تصور می کنیم که این نوع حضور، آفت و مشکلاتی را به دنبال ندارد. در حالی که بسیاری از خطاهای همین چهره های دروغین در فضای مجازی ریشه می گیرند. زمانی که ما با هویت ساختگی در این فضا فعالیت می کنیم، آسان تر درگیر خطای می شویم؛ چون تصور می کنیم با یک اظهار نظر یا نشر یک خبر، عواقب آن متوجه ما نمی شود. در حالی که خوب است بدانید دروغ و پنهان کاری، فضای مجازی و حقیقی ندارد و این مخفی کاری فقط راه ورود خطاهای بعدی را آسان تر می کند.

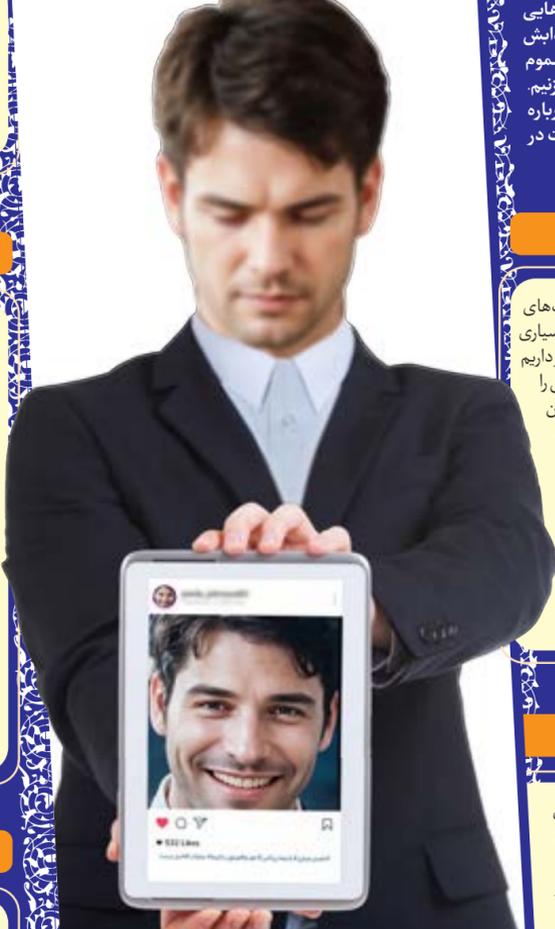
از همه اخبار دوری کنید!

اشتراک گذاشتن اخبار بدون فکر، می تواند برای دیگران آزار دهنده باشد. محتادریین اقوام و آشنایان شما هم افرادی هستند که مثل پایگاه های خبری عمل می کنند و بیست و چهار ساعته هر خبری را در شبکه های اجتماعی می بینند، فوری برای شما و سایر اقوام به اشتراک می گذارند. لازم است به این افراد، ابتدا برای هدر دادن عمر خود و دیگران، هشدار داد و سپس اعلام کرد که درست است در دنیای آزادی اطلاعات به سر می بریم اما هر خبری را نباید بدون توجه به سن و سال یا موقعیت و جایگاه افراد، در اختیارشان گذاشت. در این زمینه می توان به ماجرای خواب حضرت یوسف (ع) اشاره کرد؛ ایشان پس از اینکه خوابشان را برای حضرت یعقوب (ع) تعریف کردند، آن حضرت در مورد انتشار این خبر به حضرت یوسف (ع) هشدار داد و فرمود: «ای پسر! خوابت را برای برادرانت حکایت مکن که برای تو نیرنگی می اندیشند» (سوره یوسف، آیه ۵). امیرالمؤمنین (ع) نیز می فرماید: «نه تنها چیزی را که به آن علم نداری، بازگو مکن، بلکه همه آنچه می دانی، نیز مگو» (نهج البلاغه، حکمت ۲۸۳).

در دنیای مجازی شما واقعی باشید

باورهای دینی درباره نشر اخبار غلط و شایعه پراکنی

در فضای مجازی و حقیقی چه می گویند؟

درست و غلط اخبار را تحقیق کنید

تنها با یک کلیک ساده در فضای مجازی، کلی اتفاق رخ می دهد. تصور کنید دکمه ای که زیر دست شماست، می تواند جان چند نفر را به خطر بیندازد. آن وقت همین طور ندیده و نستجیده آن را به کار می برید؟ این موضوع درباره نشر اخبار در فضای مجازی هم صدق می کند. بر ملازم است که در زمان مواجهه با یک خبر، ابتدا صحت آن را بسنجیم. همان طور که در قرآن آمده است: «ای کسانی که ایمان آورده اید، اگر شخص فاسقی برای شما خبری آورد، درباره آن تحقیق کنید» (سوره حجرات، آیه ۶). همچنین رسول خدا (ص) در روایتی، درباره نشر خبر بدون توجه به صحت آن فرموده اند: «برای دروغ گو بودن شخص، همین کافی است که هرچه می شنود، بر زبان بیاورد و بازگو کند» (بحار الانوار، ج ۷۴، ص ۸۵).

هر خبری قابل اشتراک گذاری نیست

احساس ناامنی و اضطراب، یکی از بلاهای دنیای مدرن است. این در حالی است که ما با خواندن و همچنین به اشتراک گذاشتن اخبار، چه درست چه نادرست، به افزایش اضطراب دامن می زنیم. هیچ کدام ما با شنیدن خبر جدایی یک زوج، خیانت یا دروغ افراد به یکدیگر یا خبر دیگری از این دست، حالمان خوب نمی شود. بلکه فضای ذهنی خود و اطرافیانمان را هم آلوده می کنیم. قرآن کریم در این باره می فرماید: «کسانی که دوست دارند زشتی ها و گناهان در میان مؤمنان اشاعه یابد، به عذاب ناردی در دنیا و آخرت گرفتار خواهند شد» (سوره نور، آیه ۱۹). بدون شک این هشدار به دلیل اهمیت جلوگیری از نشر اخبار بدو ناپسند است. همچنین در آیه دیگری درباره نشر اطلاعاتی که موجب ناراحتی افراد می شود، تذکر داده شده است: «ای کسانی که ایمان آورده اید! از چیزهایی که اگر برای شما آشکار شود شما را آندهنناک می کند، مپرسید» (سوره مائده، آیه ۱۸).

در مقابل کژی ها بی تفاوت نباشید!

هر سخن که از دهان ما خارج می شود، به نام ما ثبت می شود و مسئولیت آور است. امام علی (ع) می فرماید: «شنونده سخن، شریک گوینده است از حیث کفر یا پاداش». پس بر ماست که مراقب آنچه می شنویم، باشیم و درباره صحت یک حرف، از شایعه پراکن مستندات و شاهد بخواهیم. این گونه، مقابل شایعه پراکنی یا بستیم و اگر شخص دروغ می گوید، اعلام کنیم که این گونه شاهد نخواهیم. این گونه، مقابل شایعه پراکنی یا بستیم نیست. از سوی دیگر باید درباره افراد، برده پوشی وسیعی کنیم از نشر عیب دیگران هر چند درست، جلوگیری کنیم. رسول خدا (ص) در این باره می فرماید: «هیچ مؤمنی زشتی های بنده مؤمن دیگر را نمی پوشاند، مگر آنکه خدا در قیامت زشتی های او را می پوشاند» (تفسیر کبیر، ج ۲۳، ص ۱۸۳). همچنین امام رضا (ع) در مورد نشر گناه دیگران فرموده اند: «فردی که گناه را نشر می دهد، مطرود است و آن که در استتار و فراموش شدن آن می گوشت، مسمول آموزش است» (اصول کافی، باب سترا لذنوب).

شایعه پراکنان مجازات می شوند

شاید به نظرتان انتشار یک خبر نادرست درباره افراد، چندان مهم نباشد، اما ما معمولاً از عواقب عمل خود در فضای مجازی مطلع نیستیم و بدون توجه به سرعت زیاد نشر اخبار در این فضا، دست به نشر و اشتراک می زنیم. این در حالی است که شایعه پراکنی به شدت دردین مانعی شده است. در این باره در قرآن کریم آمده است: «اگر منافقان و بیمار دلان و آن ها که اخبار دروغ و شایعات بی اساس در مدینه پخش می کنند، دست از کار خود برندارند، تو را بر ضد آنان می شورانیم و جز مدت کوتاهی نمی توانند در کنار تو در این شهر بمانند. آن ها از همه جا طرد می شوند و هرجا یفت شوند، دستگیر می شوند و به سخت ترین مجازات خواهند رسید. این سنت خداوند در اقوام پیشین است و در سنت الهی، هیچ گونه تغییری نخواهی یافت» (سوره احزاب، آیه ۶۲).

روشنا

امام علی (ع): كَمَا تُعِينُ نَعَانُ غِرَالِحْكَم وَ دِرَالِكَلْم، ح ۲۳۰۹

امام علی (ع): آن گونه که یاری می کنی، یاری می شوی

قصص قرآنی

یکی ساقی شاه و یکی بر سر دار

يَا صَاحِبَةَ السِّجْنِ أَمَا أَخَذَكُمَا فَيْسِقِي رَبُّهُ خَمْرًا وَأَمَّا الْآخَرُ فَيُضَلُّبُ فَتَأْكُلُ اللَّطِيْمُ مِنْ رَأْسِهِ فَضِي الْأُمُّ الذِّي فِيهِ تَشْتَقُّنِيَّتَانِ (يوسف، ۴۱).

این چیزی است که خدا برای شما مقدر کرده است. یوسف به دوست زندانی اش که قرار بود آزاد شود، گفت: سفارش من را به پادشاه بکن و از بی گناهی من به او بگو که مگر از زندان آزاد شوم، وَقَالَ لِلذِّي ظَلَّ أَنَّهُ نَاجٍ مِنْهُمَا الذُّكْرَانِ عِنْدَ رِيْكٍ فَاسْتَأْذِنَ السِّجْنَانَ ذِكْرًا رَبُّهُ فَلَبِثَ فِي السِّجْنِ بَضْعَ سِنِينَ (یوسف، ۴۲). رفیقش آزاد شد اما شیطان کاری کرد که یوسف (ع) از یاد ببرد اما تقدیر، در زندان ماندن یوسف نبود.

خود و پدرانمان نامیده اید. خدا هیچ حجتی بر آن نفرستاده است. تنها حکم فرمای عالم وجود خداست، امر فرموده است که جز آن ذات پاک یکتا، کسی را نپرستید. این توحید آیین محکم است، ولی بیشتر مردم به این حقیقت آگاه نیستند. تعبیر خوابتان، تعبیر خواب تو که انگور می فشردی، ساقی شاه خواهی شد و تو که نان بر سر داشتی، تو را دار می زنند و مرغان از سر تو می خورند.

«رفیق گفتن» یوسف هم حکمتی داشت؛ شاید یکی از دلایلش، رساندن محبت خود به آن ها بود. یوسف (ع) پیامبر بود و برای دیگران، دلسوز و رفیق؛ مَا تَقْتَدُونَ مِنْ دُونِهِ إِلَّا أَسْمَاءُ سَمَّيْتُهُنَّ أَنْتُمْ وَأَيُّكُمْ مَا أَنْزَلَ... بَيْنَهَا مِنْ سُلْطَانِ إِنْ الْحَكْمُ إِلَّا لِلَّهِ أَمَرَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيُّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ (یوسف، ۴۰). آنچه غیر از خدا می پرستید، جز اسمایی نیست که شما

سمانه رضوانی می گویند مؤمن زرتنگ است؛ یعنی از هر موقعیتی به نفع حق استفاده می کند. گاهی دفاع از حق می کند، گاهی اثبات حق و گاهی تبلیغ آن را. یوسف (ع) هم از هر فرصتی برای تبلیغ حق استفاده می کرد. وقتی دو جوان برای تعبیر خوابشان به او مراجعه کردند، شروع کرد از خدای یکتا گفتن. از یکتا پرستی گفت، از گمراهی آن ها، از دین و راه کم بردن پدران آن ها: يَا صَاحِبَةَ السِّجْنِ أَرَأَيْتَ مَتَقَفُونَ خَيْرٌ أَمْ... الْوَالِدُ الْقَهَّارُ ای دور رفیق زندان من! آیا چندان خدای متفاوت، بهتر است یا خدای یکتای قاهر و غالب؟

شنیدنی

احکام

حکم نگهداری از حیوان خانگی و آزار همسایگان

پرسش: فردی خروسی دارد که صبح گاه شروع به خواندن می کند. اگر احتمال بدهد که همسایه ها از صدای او آزار می بینند، باید چه کند؟ و آیا همسایه ها در این مسئله حق اعتراض دارند؟

پاسخ اجمالی: اگر نگهداری از این نوع حیوانات، در محل زندگی شخص، مرسوم باشد، اشکالی ندارد و همسایگان - تنها به دلیل اموری مانند صدا - حق اعتراض ندارند. ولی اگر در محلی زندگی می کند که این کار متعارف نیست و نیز احتمال عقلایی می دهد که موجب آزار همسایگان شود، لازم است از این کار خودداری کند. به هر حال حکم این موضوع، نسبی است و با توجه به شرایط محل سکونت، تعیین می شود.

آیتا... العظمی سیستمی: اگر متعارف باشد، اشکال ندارد.

آیتا... العظمی صافی کلیاگانی: موارد، مختلف است. چنانچه محل زندگی به گونه ای است که داشتن حیواناتی مانند خروس در آن متعارف نیست، در فرض اذیت و آزار همسایه، باید از نگهداری حیوان مذکور اجتناب کرد.

آیتا... العظمی مکارم شیرازی: هرگاه در حد معمولی باشد، مانعی نیست و اما اگر خارج از حد متعارف باشد، حق اعتراض دارند.

آیتا... هادوی نهرانی: اگر صاحب خروس یقین دارد یا احتمال عقلایی می دهد که صدای آواز این خروس به گونه ای است که همسایگان را آزار می دهد، بر وی واجب است نسبت به رفع مزاحمت برای همسایگان اقدام کند، مگر اینکه نگهداری چنین حیواناتی در آن منطقه، متعارف باشد. به گونه ای که زندگی در آن منطقه به معنای رضایت به چنین امری تلقی می شود.